

Türkiye’de Dijitalleşme ve Gençlerin İnternet Tabanlı Film-Dizi Platformlarındaki Aile Temsili Algıları: Kahramanmaraş Örneği

Digitalization in Türkiye and Youth's Perceptions of Family Representation on Internet-Based Movie-Series Platforms: The Case of Kahramanmaraş

Mehmet YILMAZ ¹, Uğur ATALAR ², Ebrar Şevval TOPAL ³

Yayın geçmişi:

Makale gelişi:
17.07.2023
Revizyon:
12.08.2023
Kabul tarihi:
30.08.2023
Yayınlanma tarihi:
30.09.2023

Anahtar kelimeler:

Aile temsili,
İnternet tabanlı film-dizi platformları,
Gençlik ve aile,
Ailenin korunması

Keywords:

Family representation,
Internet-based film-series platforms,
Youth and family,
Family protection

Özet: Bu çalışma, gençlerin internet tabanlı dizi-film platformlarında yayınlanan dizilerdeki aile temsilleri konusunda gençlerin algılarını Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi örneğinde değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma nicel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesinde öğrenim görmekte olan genç bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme kartopu örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmada araştırmacıların kendisi tarafından hazırlanan görüşme formu aracılığıyla, toplamda 135 genç ile yüz yüze görüşmelerden elde edilen veriler, “SPSS 20” programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma verilerinin analizi amacıyla frekans tabloları oluşturulmuş ve araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla ki-kare testi kullanılmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre gençler, hane özelliklerine bakıldığında; dörtte üçüne yakını aile ile yaşadığını, dörtte üçünden fazlasının kendisine ait bir odasının bulunduğu gözlenmiştir. Gençlerin hanelerinde ise çoğunlukla 4-5 kişi yaşamaktadır. Gençler, internet tabanlı dizi-film platformlarını içeriği, popülerliği ve fiyatı sebebi ile tercih etmektedir. Bununla birlikte bu dizi film platformlarını çoğunlukla yalnız olarak izlemektedirler. Gençlerin ailelerinin, gençlerin dizi izlemelerine karşı çıkmadığını söylemek mümkündür. Ayrıca gençler dizilerde kendi yaşantılarından izler bulma ve dizilerin insan ilişkilerini olumsuz etkileme durumları konusunda kararsız oldukları görülmüştür. Gençlerin aile temsili algılarında önemli bir diğer bulgu ise dizilerdeki eşler arasındaki ilişkileri olumsuz bulmalarındır. Buna ek olarak gençlerin çoğunluğu, dizilerdeki karakterlerin davranış ve tutumlarını örnek almamaktadır. Yine gençlerin, aile temsili algılarına etki eden unsurlar ele alındığında medeni durum, aylık gelir, kendisine ait bir odanın bulunma durumu, ailenin aylık geliri gençlerin dizilerde yer alan aile temsili algıları üzerinde etkili olan psiko-sosyal faktörler olarak ortaya çıkmıştır. Son olarak araştırma bulgu ve sonuçları ile bağlantılı olarak bazı önerilerde bulunulmuştur.

Abstract: This study was carried out in order to evaluate the perceptions of young people about family representations in TV series broadcast on internet-based TV series-film platforms in the example of Kahramanmaraş Sütçü İmam University. The study was carried out with the quantitative research method. The population of the research consists of young individuals studying at Kahramanmaraş Sütçü İmam University. The sample of the study was determined by snowball sampling method. The data obtained from face-to-face interviews with a total of 135 young people, through the interview form prepared by the researchers themselves, were analyzed using the “SPSS 20” program. Frequency tables were created for the analysis of the research data and the chi-square test was used to determine the relationship between the variables of the research. According to the results of this research, when we look at the household characteristics of the young people, it was observed that almost three-quarters of them live with their families, and more than three-quarters of them have a room of their own.

¹Dr. Öğretim Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, Sosyal Hizmet Bölümü, myilmaz25@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5710-5263

²Öğr. Gör., Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi, Elbistan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Yaşlı Bakımı Programı, atalarugur1@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1380-5783

³Sosyal Çalışmacı, ebrarsevv.1@gmail.com, ORCID: 0009-0008-6786-3309

On the other hand, there are mostly 4-5 people living in the households of young people. Young people prefer internet-based TV series-film platforms because of their content, popularity and price. However, they mostly watch these serial film platforms alone. It is possible to say that families of young people do not oppose young people watching TV series. In addition, it has been determined that young people are undecided about finding traces of their own lives in TV series and the negative effects of TV series on human relations. Another important finding in young people's perceptions of family representation is that they find the relationships between spouses in TV series negative. In addition, the majority of young people do not take the behavior and attitudes of the characters in the TV series as an example. Again, considering the factors affecting the young people's perception of family representation, marital status, monthly income, having a room of their own, monthly income of the family emerged as psycho-social factors that affect the young people's perceptions of family representation in TV series. Finally, some suggestions were made in connection with the research findings and results. by encouraging the collection of primary data through qualitative study methods. For this reason, we think that qualitative studies that will provide strong evidence for solving the problems experienced in the management of health services should be increased.

Giriş

Aile, bazen toplumsal sorunların kendi içine hapsedildiği bir alan (Freud 1993), bazen ise toplumun siyasal tasarımında kullanılan bir araç (Aytaç 2015) olarak ele alınmıştır. Aile alanında Türkiye'de gerçekleştirilen makro yapılan çalışmalar genellikle toplumsal dönüşüm süreçlerine odaklanmış ve demografik dönüşüm, göç, ekonomik değişimler gibi olguların aile üzerindeki etkilerini ele alırken (Macit 2020; Yavuz 2020; Duben 1993; Duben ve Behar 2014; Dikeçligil 2012; Ozbay 2015) mikro boyuttaki çalışmalar daha çok aile etkileşim süreçleri üzerine odaklanmaktadır (Baran 2020).

"Aile temsili," genellikle sosyal bilimler ve iletişim alanında kullanılan bir terimdir ve aile ilişkileri, yapıları, rolleri ve etkileşimleri gibi konuları anlamaya ve analiz etmeye yardımcı olan bir kavramdır. Aile temsili, ailenin bir bütün olarak nasıl algılandığını, nasıl temsil edildiğini ve nasıl anlamlandırıldığını incelemeyi amaçlar.

Bu kavram, medya, edebiyat, sinema ve popüler kültürde de sıkça kullanılır. Örneğin, bir filmde veya dizide aile ilişkileri ve dinamikleri nasıl gösteriliyor, aile üyelerinin rolleri nasıl çiziliyor ve bu temsiller toplumsal normları ve değerleri nasıl yansıtıyor gibi sorular aile temsiline anahtar odak noktaları olabilir.

Ayrıca, aile temsili aile içi iletişimi, aile üyelerinin rollerini ve ilişkilerini anlamak, aile içi güç dinamiklerini keşfetmek ve ailelerin toplumsal bağlam içinde nasıl algılandığını anlamak için kullanılır.

İnternet tabanlı film-dizi platformları, çevrimiçi olarak film ve televizyon içeriklerini yayınlayan, izleyicilere geniş bir içerik yelpazesi sunan platformlardır. Bu platformlar, geleneksel televizyon yayıncılarına alternatif olarak ortaya çıkmış ve dijital dönüşümün bir parçası olarak popüler hale gelmiştir. İnternet tabanlı film-dizi platformlarının genel özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Sarı ve Türker, 2021; Durur ve Akbaba, 2022; listelist.com, 20.08.2023; dergice.com, 20.08.2023):

- **İçerik Çeşitliliği:** Bu platformlar, farklı türlerde içerikler sunar: filmler, diziler, belgeseller, animasyonlar, mini diziler, orijinal içerikler vb. izleyicilere geniş bir yelpaze sunarak farklı ilgi alanlarına hitap ederler.

- **Orijinal İçerikler:** Birçok platform, kendi orijinal içeriklerini üretir veya satın alır. Bu, platformları öne çıkaran ve izleyicileri çeken bir faktördür. Özgün ve kaliteli içerikler, platformların abone sayısının artmasına yardımcı olabilir.
- **Üyelik Tabanlı Model:** Birçoğu ücretli bir üyelik modeli kullanır. İzleyiciler aylık veya yıllık bir abonelik ücreti ödeyerek platformun içeriklerine erişim sağlarlar. Ücretli model, reklamlardan bağımsız bir deneyim sunma avantajıyla tercih edilir.
- **Kişiselleştirilmiş İzleme Deneyimi:** Bu platformlar genellikle izleyicilere kişiselleştirilmiş içerik önerileri sunar. İzleyici izleme alışkanlıkları ve tercihleri analiz edilerek, ilgi çekici içerikler önerilir.
- **Çevrimdışı İzleme:** Birçoğu, içeriği internet bağlantısı olmadan da izlemek için çevrimdışı modu destekler. Bu, kullanıcıların seyahat veya internet bağlantısı olmayan durumlarda içerikleri izlemelerine olanak tanır.
- **Küresel Erişim:** İnternet tabanlı platformlar, coğrafi sınırlamalara tabi olmadan içeriklere erişim sağlar. Bu nedenle izleyiciler dünya genelinden çeşitli içeriklere erişebilirler.
- **Rekabet ve Yenilik:** Piyasada rekabet yoğunudur ve bu da platformları daha kaliteli içerikler sunmaya, kullanıcı deneyimini geliştirmeye ve yenilikçi özellikler eklemeye teşvik eder.

Örnek olarak Netflix, Hulu, Amazon Prime Video, Disney+, HBO Max, tabii, BluTv vb. gibi platformlar popüler internet tabanlı film-dizi platformlarıdır. Bu platformlar sürekli olarak içeriklerini günceller ve izleyicilere geniş bir seçenek sunarlar.

Gençlik kavramı, geleneksel toplumlarda ergenlik dönemi olarak adlandırılan ve psikolojik, sosyolojik, biyolojik boyutları olan bir süreç olarak tanımlanabilir. Gençlik kavramı başka bir açıdan, bireylerin ergenlikten erken yetişkinliğe kadar olan yaş aralığını ifade eder. Bu yaş aralığı, farklı toplum ve kültürlerde farklı şekillerde tanımlanabilir. Genellikle 15 ila 25 yaş aralığı -ya da 14 ile 29 yaş aralığı gençlik dönemi olarak kabul edilir (Yılmaz ve Göktürk, 2019: 26-29). Bu çalışma üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirildiğinden, 18-29 yaş aralığındaki gençler esas alınmıştır.

Bu çalışma, gençlerin internet tabanlı dizi-film platformlarında yayınlanan dizilerdeki aile temsilleri konusunda gençlerin algılarını Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi örneğinde değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma nicel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. -Araştırma ile birlikte gençlerin, internet tabanlı dizi platformlarında yer alan dizilerde aile temsillerinin sunduğu değerler ve ritüeller hakkında görüşlerinin belirlenmesi ve aile temsili algılarına etki eden bazı sosyo-demografik değişkenlerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Literatür

Türkiye’de dijitalleşme, gençlik ve internet tabanlı film-dizi platformları

Dijitalleşme akıllı cihazların insanlar arasında popüler hale gelmesiyle iletişim, haberleşme, alışveriş, eğlence, üretim, bilişim gibi günlük hayatta yaptığı çoğu işi sanal ortamlara entegre ederek günlük hayatın dönüştürülmesi ve mekanik sistemlerden dijital sistemlere geçilmesi şeklinde tanımlanabilir.

Başka bir ifadeyle dijitalleşme, geleneksel fiziksel süreçlerin, ürünlerin veya hizmetlerin dijital teknolojilerle dönüştürülmesi ve optimize edilmesi sürecidir. Bu kavram, bilgisayarlar, akıllı cihazlar, internet ve diğer dijital teknolojilerin kullanımını içerir. Dijitalleşme, iş dünyasından eğitime, sağlıktan kamu hizmetlerine kadar birçok alanda etkili olabilir. Dijitalleşmenin temel dinamikleri, fiziksel işlemlerin dijital platformlara taşınması anlamında süreç otomasyonu; büyük miktarda verilerin toplanması, analiz edilmesi, değerlendirilmesi ve kullanılması anlamında veri yönetimi; eğitim, bankacılık, haberleşme, ticaret ve hatta sağlığa varıncaya kadar birçok hizmetin internet üzerinden sunulması anlamında internet tabanlı hizmetler; bilgiye daha kolay ve yaygın erişim anlamında iletişim ve erişilebilirlik; iş modelleri ve sanayi bakımından yenilikçilik ve dönüşüm; dijital içeriklere ulaşmayı yaygınlaştıran mobil ve akıllı cihazların kullanımının yaygınlaşması şeklinde açıklanabilir (KPMG Türkiye ve Dijital Türkiye Platformu, 2021; TÜBİSAD, 2022).

Türkiye'de dijitalleşme ve internet tabanlı film-dizi platformlarının tarihsel gelişimi oldukça hızlı bir şekilde ilerlemiştir. Özellikle son on yılda, dijital platformlar hem içerik üretimi hem de tüketimi açısından büyük bir ivme kazanmıştır

2000'li yılların başlarında, Türkiye'de internet yayıncılığı henüz gelişme aşamasındaydı. Bu dönemde, bazı web siteleri kısa videolar veya dizileri internet üzerinden izlemeye başladı. Ancak internet altyapısı ve genişbant bağlantı hızları yetersizdi, bu yüzden kaliteli içerik sunmak ve geniş kitlelere ulaşmak zordu (Sarı ve Türker, 2021).

2010'lu yıllarla birlikte, hızlı internet erişimi ve akıllı cihazların yaygınlaşmasıyla birlikte dijital platformların yükselişi başladı. 2010 yılında ilk olarak, BluTV Türkiye'de dijital dizi ve film yayıncılığına öncülük etti. Türkiye'nin ilk yerli dijital içerik platformu olan BluTV, çeşitli içerikler sunarak abone kitlesini büyüttü. 2011 yılında Netflix gibi uluslararası devler, Türkiye'de erişilebilir hale gelmeye başladı. Ancak, Türkçe içerik henüz sınırlıydı. 2014 yılında Puhutv, Türkiye'nin önde gelen televizyon kanallarından biri olan Kanal D tarafından kuruldu. Puhutv, özellikle Türk dizilerine odaklanarak geniş bir içerik kütüphanesi oluşturdu. 2016 yılına gelindiğinde Netflix, Türkiye pazarına daha fazla yatırım yapmaya başladı ve Türk dizilerini platformunda sunmaya başladı. 2017'de Amazon Prime Video da Türkiye'de hizmete girdi, yerel ve uluslararası içerikler sunarak rekabeti artırdı. 2018 yılından itibaren Turkcell TV+ gibi yerel operatörler, dijital platformlarını genişleterek içerik sunmaya başladı (Toğuşlu, 2021).

Pandeminin de etkisiyle 2020'lerin başlarından itibaren birçok yerli ve uluslararası dijital platform Türkiye'de hizmet vermeye başladı. Netflix, BluTV, Puhutv, Amazon Prime Video, Apple TV+ gibi platformlar hem kendi içeriklerini üretmekte hem de lisans anlaşmalarıyla geniş bir içerik yelpazesi sunmaktadırlar.

2023 yılından itibaren kamu yayıncısı olan TRT kendi dizi ve film platformu olan “tabii” kanalını ücretsiz olarak hizmete sundu.

Türkiye'de internet tabanlı film-dizi platformlarının gelişimi, dijitalleşme ve içerik tüketimi alışkanlıklarındaki değişikliklere paralel olarak hızla ilerlemiştir. Günümüzde izleyiciler, geleneksel televizyon yayınlarının yanı sıra çevrimiçi platformlardan istedikleri içeriği izleme imkanı da elde etmektedirler (RTÜK, 2022).

RTÜK'ün 2021 yılında Türkiye genelinde yaptığı “Gençlerin Medya Kullanımı ve Dijital Okuryazarlık Araştırması” bulgularına göre 15-21 yaş grubunda yer alan gençlerin %95.7'sinin kendi cep telefonu bulunmaktadır ve internet kullanım oranı %92.3'tür. Söz konusu araştırmaya

göre gençlerin cep telefonundan dijital platformları izleme oranı %72.5'tir. Gençlerin dijital platformları genel olarak izleme oranı ise %40.9'dur. Bu araştırmaya göre gençlerin internet kullanım oranı %92, televizyon kullanım oranı %76, dijital platform kullanım oranı %41 ve radyo kullanım oranı %34'tür (RTÜK, 2022: 162-167).

Türkiye'de geçmişten günümüze sinema ve dizilerde aile temsili

1960'lar ve sonrasında Türk sinemasında ve televizyon dizilerinde aile temsili genellikle geleneksel değerlere dayanmaktadır. Bu dönemde aileler genellikle büyük, geniş ve çoğu zaman patriarkal bir yapı içerisinde tasvir edilmiştir. Babanın otoritesi genellikle vurgulanırken, anne genellikle ev işleri ve çocuk bakımıyla ilgilenirdi. Çocuklar da genellikle aile büyüklerine saygı ve itaat üzerine odaklanan karakterler olarak resmedilirdi (Serttaş ve Çelik, 2020).

1990'lı yıllar, kırdan kente göçün de etkisiyle Türkiye'nin modernleşme sürecinin hızlandığı bir dönemdi. Bu dönemde televizyon dizileri ve filmler, geleneksel aile yapısının yanı sıra modern yaşam tarzlarını da işlemeye başlamıştır. Bu, genç kuşağın ailelerine karşı çıkma veya kendi tercihlerini yapma çabaları şeklinde kendini göstermiştir. 1990'lar, Türk dizilerinde kadın karakterlerin daha güçlü ve bağımsız olarak tasvir edilmeye başladığı bir dönemdir. Kadınların iş hayatına atılması, eğitim almaları ve kendi kararlarını vermeleri daha fazla vurgulanmaya başlanmıştır. 1990'larda Türk dizileri ve filmleri, evlilik ve boşanma gibi konuları daha gerçekçi bir şekilde ele almaya başlamıştır (Türkmen, 2022). Aile içi çatışmalar, evlilik dışı ilişkiler ve boşanma gibi konular senaryolarda daha sık yer bulmaya başlamış bu da aile yapısının daha karmaşık ve gerçekçi bir şekilde yansıtılmasına yardımcı olmuştur.

2000'lerle birlikte, Türk televizyon dizilerinde aile temsili daha modern ve çeşitli bir hale gelmeye başlamıştır. Bu dönemde daha gerçekçi ve karmaşık aile ilişkileri işlenmeye başlanmıştır. Dizi senaryoları, evlilik dışı ilişkiler, boşanma gibi konuları ele alarak geleneksel aile yapısının dışına çıkabiliyordu. Dizilerde kadın karakterlerin iş hayatına girmesi, eğitim almaları gibi öğeler daha fazla yer bulmaya başlamıştır (Çelik, 2020; Tekin, 2021).

2010'larla birlikte Türk televizyon dizilerinde aile temsili daha da çeşitlendi ve ailenin geleneksel tanımı genişlemiştir. Bu dönemde farklı yaşam tarzları, cinsel yönelimler ve kültürel farklılıklar daha fazla diziye yansımaktadır. Ayrıca aile içi çatışmalar, kuşak çatışmaları ve bireysel özgürlükler gibi konular daha sık işlenmektedir. Günümüzde aile türü olarak yayınlanan dizilerin içerikleri de popüler kültür bağlamında şiddet, toplumsal çatışma, tüketim, yasak aşk, evlilik dışı beraberlikler gibi konular üzerine kurgulanmaktadır (Pekdemir ve Yılmaz, 2022).

2020'li yıllardan itibaren yabancı dizi ve film platformlarının Türkiye'de yaygınlaşmaya başlamasıyla bu platformlarda yabancı dizi ve filmlerde özellikle çocukların cinsel istismarı, farklı cinsel yönelimlerin doğal karşılanması, parçalanmış aile yapıları, tamamlanmamış aile türleri gibi konular daha sıklıkla işlenmeye başlamış ve aile temsili anlayışları değişmiştir. Uluslararası trendler, küreselleşme ve dijital platformların etkisiyle değişen bir aile temsili tipolojisi giderek daha çok yaygınlaşmaktadır.

Çalışmaya konu olan dijital platformlarda aile temsiline ilişkin değişen yönelimleri içeren materyaller mevcuttur. Çalışma yapıldığı tarihte kamusal yayıncılık yapan ve ailenin korunması temelinde aile temsiline geleneksel aile değerlerine daha fazla yer vermeyi amaçlayan platform henüz yayına girmemişti.

Yöntem

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi'nde öğrenimine devam eden gençlerin internet tabanlı dizi-film platformlarında yer alan dizilerdeki aile temsillerine yönelik algılarının incelenmesi olarak belirlenmiştir. Araştırmanın temel sorusu, “Kahramanmaraş'ta yaşayan 18-29 yaş arası bireylerin internet tabanlı film-dizi platformlarındaki dizilerin aile temsili algıları nelerdir?” olarak belirlenmiştir.

Gençlerin internet tabanlı dizilerdeki aile temsili algılarına yönelik gerçekleştirilmesi planlanan bu çalışmada, bazı alt araştırma sorularına cevap bulunması hedeflenmektedir. Bu amaç doğrultusunda aşağıda belirlenen araştırma sorularına, gençlerle yapılan görüşmeler kapsamında yanıt aranmıştır:

1. Gençlerin sosyo-demografik özellikleri nelerdir?
2. Gençlerin internet tabanlı dizi film platformları kullanma örüntüleri ne şekildedir?
3. Gençlerin internet tabanlı dizi platformlarında yer alan dizilerdeki aile temsili algıları nasıldır?
4. Gençlerin, dizilerdeki aile temsillerinin aile ve evlilik yaşantısına etkileri üzerindeki düşünceleri nelerdir?
5. Gençlerin; sosyo-demografik özellikleri ile dizilerdeki aile temsiline ilişkin algıları arasında ilişki var mıdır?
6. Gençlerin; dizi-film platformlarını kullanma örüntüleri ile dizilerdeki aile temsiline ilişkin algıları arasında ilişki var mıdır?

Araştırmanın Problemi

Dünyada yaşanan sosyal, siyasal, ekonomik ve toplumsal gelişmeler aile bireylerinin birbirileri ve toplumla ilişkisinde etken faktörler olmak ile birlikte yaygınlaşan kitle iletişim araçları ve değişen medya formları bireylerin zihinlerinde yer alan sembolleri ve normları etkileyebilen birer unsur haline gelmişlerdir. -Bu değişimin bireylerin gündelik yaşamda kurdukları etkileşimlerle oluşturulduğunu ve sembollere verilen anlamların sürekli değişim gösterdiğini savunan sembolik etkileşimcilik yaklaşımı, aile araştırmalarında 1900'lü yıllarla birlikte oldukça sık kullanılan bir yaklaşım olmuştur(Chamberlain-Salaun, Mills, and Usher 2013; Stryker 1959).

Sembolik etkileşimci yaklaşım, aileyi birbirinden farklı özellik ve niteliklere sahip bireylerin etkileşim içerisinde olduğu, bu kişilerin belirli zamanlarda belirli konumları ve rolleri üstlendiği sosyal bir birliktelik olarak ele alır (Koyuncu 2019). Çeşitli sosyolog ve filozoflardan etkilenen sembolik etkileşimciler, insan davranışını, insanın biyolojik ve sosyal yaşantısında kullandığı güdüler tarafından yönetilen bir olgu olarak ele alırlar. Buna göre insan, semboller kullanarak kendi dünyalarında inşa ettikleri fenomenleri öğrenir, bunlara anlam verir ve diğerleri ile kurdukları etkileşimlere bağlı olarak anlamları değiştirebilirler (Güçlü 2020). Bu fenomenler ise sosyal çevrede kurulan etkileşimlerin sonucunda sosyal davranışlar için bir çerçeve, (Giddens 2012) ifadesiyle ise toplumu ve kurumları oluşturmaktadır. Sembolik etkileşim açısından dil ve semboller gündelik yaşamda ortaya çıkan anlamı keşfedebilmek için bir inceleme alanı olarak görülürken (Gökulu 2019), özellikle medya ve iletişim araçlarının gelişmesi ve çeşitlenmesi ile dizilerdeki Aile temsilleri bir sembol olarak incelenmesi gereken bir konu olarak ön plana çıkmaktadır.

Bronfenbrenner'in (1989) ekosistem çerçevesi, özellikle gelişimsel geçiş dönemlerinde alt sistemler arasındaki karşılıklı ilişkileri vurgulamıştır. Bu noktada iki ortam (Örneğin, aile ve medyadaki aile temsilleri) arasındaki destekleyici bağların varlığı, aile içinde olumlu gelişme fırsatlarını artırır. Ortak değerlerin varlığı süreci geliştirecek ve çelişen değerler engelleyecektir. Yine Eko-sistem yaklaşımının boyutsal unsurların biri olan mezo-sistem, ev ortamının ötesine bakar ve iki veya daha fazla ortam arasındaki bağlantıları içermektedir. Bu anlamda bireyin etrafını saran sosyo-kültürel çevre, ailenin ritüelleri, inançları ve değerlerinden oluşmaktadır. Dolayısıyla bireyin içerisinde yaşadığı aile değerleri, ritüelleri, inançları ile medyada yer alan değerler, ritüeller ve inançlar ilişki içerisinde olup, bu unsurlar bazen uyum içerisinde olabilirken bazen de çelişebilmektedir. Medya ise bireyin çevresinde yer alan önemli bir etken unsurdur.

Özellikle teknolojik dönüşümlerle birlikte gençlerin kullanabileceği platform ve bu platformlarda yer alan içerik sayıları artmıştır. Bu artış, içeriği ve sayısı nedeni ile farklı aile temsillerini de içerisinde barındırmaktadır. Dolayısıyla genç bireylerin özellikle mikro ve mezo sisteminde yer alan 'medya' unsuru olarak internet tabanlı dizi-film platformlarında yer alan dizilerdeki aile temsili algılarının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmanın temel sorununu, Kahramanmaraş Sütçü İmam üniversitesinde İktisadi İdari Bilimler Fakültesinde eğitim gören gençlerin dizilerdeki aile temsili algılarının ne olduğu oluşturmaktadır.

Bu nedenlerle araştırmanın problemi, gençlerin internet tabanlı dizi-film platformlarındaki dizilerde yer alan aile algılarının neler olduğu ve bazı sosyo-demografik değişkenlerin bu algıları nasıl etkilediğinin belirlenmesi üzerine kurulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Gençlerin internet tabanlı dizi-film platformlarında yer alan dizilerdeki aile temsilleri algılarını değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmada, nicel bir araştırma deseni planlanmıştır. Araştırmada, genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada kartopu örnekleme tekniğiyle belirlenen gençlerden araştırmacılar tarafından hazırlanan görüşme formu aracılığıyla bilgi toplanmıştır. Çalışmada 18-29 yaş aralığındaki yetişkin bireylerden veri toplanmış ve katılımcılar hazırlanan onam formu ile bilgilendirilmiş onamları alınmıştır.

Çalışma için Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan 24.11.2022 tarih ve 56 sayılı toplantısında 2 nolu Etik Kurul Onayı alınmıştır.

Tablo 1: Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri

Bağımsız değişkenler	Bağımlı değişkenler
Sosyo-demografik özellikler Hane özellikleri Platformları kullanma örüntüleri	İnternet Tabanlı Dizi-Film Platformlarındaki dizilerde yer alan aile temsillerine dair düşünceler Dizilerdeki eşler arasındaki ilişkiye dair düşünce Dizilerdeki aile hayatının kendi hayatı ile benzer olma durumu Aile ve arkadaşların dizilerde gerçekleşen olaylar hakkında konuşma durumu Dizilerin, evlilik dışı cinsel ilişkilere özendirdiğini düşünme durumu Dizilerdeki ebeveyn-çocuk ilişkisine dair düşünce Dizilerde yer alan karakterlerin davranış ve tutumlarını örnek alma durumu Dizilerdeki gençlerin aile değerleri üzerinde yarattığı etkiye dair düşünce

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Kahramanmaraş Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören 18-29 yaş arası gençler oluşturmaktadır. Çalışmada, nicel araştırma yöntemi kullanılmış olup, nicel örnekleme yöntemlerinden kartopu örnekleme yoluyla Kahramanmaraş'ta ikamet eden ve Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi'nde eğitim gören internet tabanlı dizi-film platformlarındaki dizileri izleyen veya izlemekte olan 18-29 yaş aralığındaki bireylere ulaşılmıştır. Kartopu örnekleme tekniği, bilinen bireylerden başlanarak, ilk katılımcıların katılacak diğer katılımcıları belirlemelerini isteyerek genişlettiği bir tekniktir (Neuman 2016). Bu teknik ile daha fazla katılımcıya ulaşmak amaçlanmıştır.

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF'de 2022 yılı itibarıyla 4482 öğrenci öğrenim görmektedir. Çalışma kapsamında 135 görüşme gerçekleştirilmiş olup Erdoğan ve Yazıcıoğlu'nun oluşturduğu örneklem hata payı tablosuna göre (2004) bu örneklemin 0.10 hata payı ile KSÜ İİBF evrenini temsil ettiği varsayılmaktadır.

Araştırma verilerinin analizinde, SPSS 20.0 paket programı kullanılmıştır. Analizlerin ilk aşamasında katılımcıların sosyo-demografik bulgular tanımlayıcı istatistikler aracılığıyla ele alınmış ve frekans dağılımları, yüzdeleri ve toplamsal yüzdeleri elde edilmiştir. İkinci aşamada ise gençlerin sosyo-demografik özellikleri ve platformları kullanma örüntüleri ile ilgili değişkenler arasında normallik dağılımı testi sonrasında ki-kare analizi yapılmasına karar verilmiştir. Gençlerin sosyo-demografik özellikleri ve platformları kullanma örüntüleri ile ilgili değişkenler arasında ilişki olup olmadığı ki-kare testi ile ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bulgular

Tablo 2'de araştırmaya katılan çocukların yaş, cinsiyet, aile yapısı, ailesinin aylık ortalama geliri, hanesinde çalışan bireyin bulunma durumlarına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 2: Gençlerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bilgileri

		Sıklık (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	<i>Erkek</i>	46	34,1
	<i>Kadın</i>	89	65,9
Yaş	18-21	53	39,3
	22-25	64	47,4
	26-29	18	13,3
Aylık gelir	0-1500 TL	14	10,4
	1501-4249 TL	30	22,2
	4250 TL ve üstü	91	67,4
Ailenin Aylık Ortalama Geliri	0-4999 TL	18	13,3
	5000-9999 TL	3	2,2
	10.000 TL ve üstü	114	67,4
Medeni Durumu	Bekar	122	84,4
	Evli	13	9,6

Araştırmaya katılan gençlerin %34,1'inin (n=57) erkek, 65,9'unun kadınlardan oluştuğu, yine gençlerin %39,3'ünün 18-21 yaş aralığında, %47,4'ünün 22-25 yaş aralığında ve %13,3'ünün ise

26-29 yaş aralığında olduğu saptanmıştır. Katılımcılar %13,3'ü "Ailenizin aylık geliri ne kadardır?" sorusuna 0-4999 TL, %2,2'si 5000-9999 TL, %84,4'ü 10.000 TL ve üstü olarak yanıtlamıştır. Katılımcılar %90,4'ü "Medeni durumunuz nedir?" sorusuna bekar yanıtını verirken %9,6'sı evli olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların %40,7'si "Sizin geliriniz nedir?" sorusuna 0-500TL, %36,3'ü 501-1500TL yanıtını verirken %23,0'ı 1501tl ve üstü olarak yanıt 0-500 TL arasında, %36,3'ünün aylık gelirinini ortalama 501-1500 TL arasında, %23,0'ünün aylık gelirinini ortalama 1501 TL ve daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3: Gençlerin hane özelliklerine ilişkin bilgiler

		Sıklık (n)	Yüzde (%)
Aile ile birlikte yaşama durumu	Evet	95	70,4
	Hayır	40	29,6
Kendisine ait odası bulunma durumu	Evet	106	78,5
	Hayır	29	21,5
Hanede yaşayan kişi sayısı	0	2	1,5
	1	3	2,2
	2	8	5,9
	3	22	16,3
	4	31	23,0
	5	34	25,2
	6	18	13,3
	7	7	5,2
	8 ve daha fazla	10	7,4

Katılımcıların %70,4'ü "Aileniz ile birlikte mi yaşıyorsunuz?" sorusuna Evet yanıtını verirken, %29,6'sı Hayır yanıtını vermiştir. Yine katılımcılara yöneltilen "Hanenizde yaşayan kişi sayısı kaçtır?" sorusuna %1,5'i 0, %2,2'si 1, %5,9'u 2, %16,3'ü 3, %23,0'ı 4, %25,2'si 5, %13,3'ü 6, %5,2'si 7, %0,7'si 8, %5,2'si 9, %1,5'i 11 yanıtını vermiştir. Katılımcıların %78,5'i yaşadığı hanede kendisine ait bir oda olduğunu belirtirken, %21,5'i kendisine ait bir odanın bulunmadığı ifade etmiştir (Tablo 3).

Araştırmaya katılanların çoğunluğu ana-baba ve iki ya da üç kardeşten oluşan çekirdek ailede yaşamakta ve çoğunluğunun kendi odası bulunmaktadır.

Tablo 4: Gençlerin film-dizi platformlarını tercih nedenleri

	Sıklık (n)	Yüzde (%)
İçerik	106	78,51
Fiyat	29	21,48
Popülerlik	38	28,14
Çeviriye göre	1	0,74
Ücretsiz olması	2	1,48
Toplam	135	100,0

Katılımcıların internet platformlarını tercih etme nedenlerine bakıldığında en fazla içerik, fiyat, popülerlik cevaplarının verildiği görülmektedir.

Gençler günümüzde kitlesel üretim ve bölüşüm döneminin kitle kültürü alışkanlığı olan televizyonları (TV) izlemeyi tercih etmemektedirler. Belli saatlerde TV karşısında oturup kendilerine “dayatılan” içeriği izlemeyi reddetmektedirler. TV dizilerini izleseler bile yine internet platformları ya da sosyal medya kanalları üzerinden seyretmeyi tercih etmektedirler. Burda en çok yine aslında başka bir “dayatma” ya da küresel hegemonya biçimi olan sosyal medyada en çok konuşulan/reklamı yapılan dizileri; dolayısıyla bu dizilerin yayınlandığı internet platformlarını tercih etmektedirler.

Tablo 5: Dizileri birlikte izledikleri kişiler

	Sıklık (n)	Yüzde (%)
Yalnız	113	83,7
Aile üyelerimle birlikte	17	12,59
Arkadaşlarıyla birlikte	8	5,92
Toplam	135	100,0

Katılımcılar, internet tabanlı dizi-platformlarında yer alan dizileri %83,7’si yalnız, %12,59’u aile üleriyle birlikte izlemekte, %5,92’si ise arkadaşları ile birlikte izlemektedir.

Yine geleneksel aile yapısının ya da çekirdek aileye yeni geçilen sanayileşme döneminin bir özelliği olan “birlikte vakit geçirme eylemi olarak TV seyretme alışkanlığı” gençlerde yer etmemiştir. Günümüzün bireyselleşme, yabancılaşma probleminin bir yansıması olarak ailenin bütün bireyleri akşam vakitlerini odalarında yalnız geçirmeyi tercih etmektedirler. Gençlerde “kendi başına takılma” olgusu daha fazladır; bu da akıllı telefon, tablet, dizüstü bilgisayar ve kişisel masaüstü bilgisayar (PC) gibi bireysel iletişim, eğlence ve gerektiğinde çalışma aracı olan teknolojilerin bireysel olarak kullanımının söz konusu olmasıdır.

Tablo 6’da gençlerin internet tabanlı dizilerdeki aile temsili algılarına ilişkin bulgular yer almaktadır. Buna göre, araştırmaya katılan gençlerin %36,3’ü “Dizi izlerken yeterli iletişim kuramıyorum.” ifadesine katıldığını ifade ederken, %45,2’i bu ifadeye katılmadığını belirtmiştir. Yine katılımcıların %18,5’i “Dizi izlerken yeterli iletişim kuramıyorum.” ifadesine kararsız yaklaşmaktadır.

Katılımcıların %8,1’i “Aile bireylerim, dizileri izlememe karşı çıkıyor” ifadesine katıldığını ifade ederken, %73,3’ü bu ifadeye katılmadığını belirtmiştir. Yine katılımcıların %18,5’i “Aile bireylerim, dizileri izlememe karşı çıkıyor.” ifadesine kararsız yaklaşmaktadır. Bununla birlikte Katılımcıların %16,6’sı “Dizilerdeki aile hayatı, benim aile hayatım ile benzerlik gösteriyor.” ifadesine katıldığını ifade ederken, %56,0’ü bu ifadeye katılmadığını belirtmiştir. Yine katılımcıların %30,4’ü “Dizilerdeki aile hayatı, benim aile hayatım ile benzerlik gösteriyor.” ifadesine kararsız yaklaşmaktadır. Gençlerin %60’a yakını dizilerdeki aile hayatı ile kendi aile hayatlarının benzerlik göstermediğini ifade ederken kendi aile yaşantıları ile dizilerdeki aile hayatlarının benzediğini ifade eden katılımcı oranı ise yaklaşık %17’dir. Karabük’te farklı yaş gruplarından katılımcılarla televizyon dizilerinin toplum üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla yapılan bir araştırmada da (Zavalsız ve Soydaş Dağcı, 2019) bizim bulgularımıza paralel olarak %75 oranında benzemezlik vurgusu yapılmıştır.

Tablo 6: Gençlerin Dizilerdeki Aile Temsil Algıları

		Sıklık (n)	Yüzde (%)
Dizi izlerken ailemle yeterli iletişim kuramıyorum	Katılıyorum	49	36,3
	Katılmıyorum	61	45,2
	Kararsızım	25	18,5
Aile bireylerim, dizileri izlememe karşı çıkıyor.	Katılıyorum	11	8,1
	Katılmıyorum	99	73,3
	Kararsızım	25	18,5
Dizilerdeki aile hayatı, benim aile hayatım ile benzerlik gösteriyor.	Katılıyorum	17	12,6
	Katılmıyorum	77	57,0
	Kararsızım	41	30,4
Dizilerde kendi yaşantıma ait izler buluyorum.	Katılıyorum	39	28,9
	Katılmıyorum	38	28,1
	Kararsızım	58	43,0
Dizilerin, insan ilişkilerini olumsuz etkilediğini düşünüyorum	Katılıyorum	38	28,1
	Katılmıyorum	42	31,1
	Kararsızım	55	40,7
Dizilerdeki ebeveyn-çocuk ilişkisini olumsuz buluyorum.	Katılıyorum	46	34,1
	Katılmıyorum	31	23,0
	Kararsızım	58	43,0
Dizilerdeki eşler arasındaki iletişimi olumsuz buluyorum	Katılıyorum	57	42,2
	Katılmıyorum	29	21,5
	Kararsızım	49	36,3
Dizilerdeki karakterlerin davranış ve tutumlarını örnek alıyorum	Katılıyorum	15	11,1
	Katılmıyorum	83	61,5
	Kararsızım	37	27,4
Dizilerdeki karakterlerin fiziksel özelliklerine özeniyorum	Katılıyorum	30	22,2
	Katılmıyorum	67	49,6
	Kararsızım	38	28,1
Ailem ve arkadaşlarımla dizilerde gerçekleşen olaylar hakkında konuşuyorum.	Katılıyorum	74	54,8
	Katılmıyorum	28	20,7
	Kararsızım	33	24,4
Dizilerin, toplumsal değerlerin gelecek nesillere aktarılmasını zorlaştırdığını düşünüyorum.	Katılıyorum	58	43,0
	Katılmıyorum	30	22,2
	Kararsızım	47	34,8
Dizilerin, gençlerin aile değerlerini olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum	Katılıyorum	65	48,1
	Katılmıyorum	28	20,7
	Kararsızım	42	31,1
Dizilerin, evlilik dışı cinsel ilişkilere özendirildiğini düşünüyorum.	Katılıyorum	75	55,6
	Katılmıyorum	20	14,8
	Kararsızım	40	29,6

Gençlerin hangi dizilerden hareketle benzeşme ilişkisi kurup kurmadığı önemli olmakla birlikte internet tabanlı dizilerde birkaç istisna hariç Türk toplum yapısı ve aile ilişkilerinin dışında farklı aile tipleri ve ilişkilerinin ele alındığı; sansasyonel aile ilişkilerine yer verildiği yadsınamaz bir gerçektir. Bu açıdan değerlendirildiğinde büyük çoğunluğun olumsuz cevap vermesi doğaldır. Benzeşme ilişkisi kuran katılımcılar da muhtemelen yerli dizilerde işlenen Türk tipi aile ilişkilerinden hareket etmektedirler.

Araştırmaya katılan gençlerin dizilerdeki yaşantıyı kendi yaşantısına benzetmesi durumuna bakıldığında; ‘dizilerde kendi yaşantıma ait izler buluyorum’ ifadesine katılanların oranı %28,9, katılmayanların oranı %28,1 iken kararsızlar %43 ‘tür. Gençlerin, %42,2’si dizilerdeki eşler arasındaki ilişkiyi olumsuz bulurken, bu ifadeye katılmayanların oranı %21’dir. Yine eşler arasındaki ilişkilerin de büyük çoğunlukla olumsuz davranışlar sergilemesinden dolayı bu olumsuzluğa dikkat çekmeleri de önem taşımaktadır.

Araştırmanın önemli bulgularından bir tanesi de gençlerin dizilerdeki karakterlerin davranış ve tutumlarını örnek alıp almama durumuna ilişkin veridir. Buna göre gençlerin %61,5’i dizilerdeki karakterlerin davranış ve tutumlarını örnek almadığını ifade ederken, sadece %11,1 i dizilerdeki karakterlerin davranış ve tutumlarını örnek aldıklarını belirtmektedir. Dizilerdeki karakterlerin fiziksel özelliklerinin örnek alınma durumuna bakıldığında ise, gençlerin %22,2’si fiziksel olarak bu karakterlere özendiğini, %49,6’sının özenmediği görülmektedir. Zavalı ve Soydaş Dağcı’nın Karabük ölçeğinde yaptıkları araştırmada da (2019) karakterlerin büyük çoğunluk tarafından rol model olarak benimsenmediği bulgulanmıştır.

Karakterlerle özdeşleşme açısından verilen cevaplar da gençlerin olumsuz örneklerden etkilenmediğini ortaya koyması bakımından önemli bir bulgudur. Gençlerin kendilerine dayatılan tiyoloji ve ilişkileri benimsemediğini göstermektedir.

Dizilerdeki geçen olayların aile ve arkadaşlarla konulup konuşulmama durumunda ise, gençlerin yarısından fazlası (%54,8) dizilerde gerçekleşen olaylar hakkında ile ve arkadaşları ile konuştuğunu ifade etmiştir. Bir başka bulguya göre ise gençlerin %48,1’i dizilerin, gençlerin aile değerlerin olumsuz etkilediğini düşünmekte, %55,6’sı ise dizilerin evlilik dışı ilişkilere özendirdiğini belirtmiştir.

Katılımcıların büyük bir bölümü ailesiyle birlikte yaşamaktadır ve Kahramanmaraş, geleneksel aile değerlerine bağlılığı ön planda tutan bir şehirdir (Göktürk ve Yılmaz, 2018). bununla birlikte katılımcıların dizilerdeki olaylar hakkında konuşması, gündem oluşturmak bakımından önem taşımaktadır (Koçak, 2022).

Tablo 7: Dizilerdeki karakterleri kendi aile bireylerine örnek gösterme durumunun medeni duruma göre dağılımı

		Dizilerdeki karakterlerin davranışlarını kendiaile bireylerime örnek gösteriyorum			Toplam
		Katılıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	
Medeni Durum	Bekar	Sıklık (n)	19	66	37
		Yüzde (%)	100,0%	84,6%	97,4%
	Evli	Sıklık (n)	0	12	1
		Yüzde (%)	0,0%	15,4%	2,6%
Toplam		Sıklık (n)	19	78	38
		Yüzde (%)	100,0%	100,0%	100,0%

$$(\chi^2=7,132 \text{ p}=0.028)$$

Gençlerin dizilerdeki karakterlerin davranışlarını kendi aile bireylerine örnek gösterme durumu ile medeni durumları arasındaki ilişki incelenmiş olup, gençlerin medeni durumlarına göre dizilerdeki karakterlerin davranışlarını kendi aile bireylerine örnek gösterme durumlarında gözlenen farkın anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p=0.028<0.05$).

Dizilerdeki karakterleri kendi aile bireylerine örnek gösterme durumuna bakıldığında; bekarlarda dizilerdeki karakterleri aile bireylerinin örnek gösterme durumuna katılma oranı %100, evlilerde ise %0 olarak belirlenmiştir. Diğer taraftan yine aynı ifadeye katılma durumuna kararsız olduğunu ifade edenlerin oranı bekarlarda %97,4 iken bu oran evlilerde ise %2,6'dır.

Aile bireylerine örnek gösterme durumu yine hangi karakter ve dizi olduğu önemli olmakla birlikte sanal ortamda kurgusal bir karakterin aile bireylerine örnek gösteriliyor olması özellikle bekarların daha özgürlükçü bir ortam talep ettikleri şeklinde değerlendirilebilir.

Tablo 8: Dizilerdeki aile hayatının, kendi aile hayatı ile benzerlik gösterme durumunun aylık gelire göre dağılımı

		Dizilerdeki aile hayatı, benim aile hayatım ile benzerlik gösteriyor.			Toplam	
		Katılıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım		
Aylık Gelir	0-500	Sıklık (n)	6	36	13	55
		Yüzde (%)	35,3%	46,8%	31,7%	40,7%
	501-1500	Sıklık (n)	9	28	12	49
		Yüzde (%)	52,9%	36,4%	29,3%	36,3%
	1501 üstü	Sıklık (n)	2	13	16	31
		Yüzde (%)	11,8%	16,9%	39,0%	23,0%
Toplam		Sıklık (n)	17	77	41	135
		Yüzde (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

($\chi^2:10,258$ $p:0,036$)

Dizilerdeki aile hayatı ile aile hayatım benzerlik gösteriyor durumu incelenmiş olup, dizilerdeki aile hayatıyla benim aile hayatım benzerlik gösteriyor durumu ile aylık gelir durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur($p=0.036<0.05$).

Buna göre (Dizilerdeki aile hayatı ile benim aile hayatım benzerlik gösteriyor.) ifadesine katılma oranı aylık geliri 0-500 arasında olanlarda %35,3, 500-1500 arasında olanlarda %52,9, 1500 ve üstü olanlarda %11,8 olarak tespit edilmiştir. Yine aynı ifadeye katılma durumuna kararsız olduğunu ifade edenlerin oranı aylık geliri 0-500 arasında olanlarda %31,7, 500-1500 arasında olanlarda %29,3, 1500 ve üstü olanlarda %39'dur.

Orta düzeyde gelire sahip gençlerin aile hayatı ile dizilerdeki aile hayatının daha çok benzediği bulgulardan hareketle söylenebilir. Dizilerin orta gelir grubuna hitap ettiğini de söylemek de mümkün olabilir.

“Aile ve arkadaşları ile dizilerde gerçekleşen olaylar hakkında konuşma durumu incelenmiş olup, ailem ve arkadaşarımla dizilerde gerçekleşen olaylar hakkında konuşma durumu ile aylık gelir durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur($p=0.012<0.05$).

Buna göre “Ailem ve arkadaşarımla dizilerde gerçekleşen olaylar hakkında konuşurum.” ifadesine katılma oranı aylık geliri 0-500 arasında olanlarda %31,1, 500-1500 arasında olanlarda %44,6, 1500 ve üstü olanlarda %24,3 olarak tespit edilmiştir. Yine aynı ifadeye katılma durumuna kararsız olduğunu ifade edenlerin oranı aylık geliri 0-500 arasında olanlarda %39,4, 500-1500

arasında olanlarda %30,3 1500 ve üstü olanlarda %30,3'dür. Araştırmaya göre geliri yüksek olan bireyler dizilerde gerçekleşen olaylar hakkında ailesi ve arkadaşlarıyla daha az konuşmaktadır.

Tablo 9: Yakın çevresi ile diziler hakkında konuşma durumunun aylık gelire göre dağılımı

			Ailem ve arkadaşlarımla dizilerde gerçekleşen olaylar hakkında konuşuyorum.			Toplam
			Katılıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	
Aylık Gelir	0-500	Sıklık (n)	23	19	13	55
		Yüzde (%)	31,1%	67,9%	39,4%	40,7%
	501-1500	Sıklık (n)	33	6	10	49
		Yüzde (%)	44,6%	21,4%	30,3%	36,3%
	1501 üstü	Sıklık (n)	18	3	10	31
		Yüzde (%)	24,3%	10,7%	30,3%	23,0%
Toplam		Sıklık (n)	74	28	33	135
		Yüzde (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

(χ^2 :12,862 p:0,012)

Yakın çevresiyle dizilerdeki olaylar hakkında konuşanlar genelde yine orta gelir grubunda yer almaktadır.

Tablo 10:Dizilerdeki ebeveyn-çocuk ilişkisini olumsuz bulma durumunun aylık gelire göre dağılımı

			Dizilerdeki ebeveyn-çocuk ilişkisini olumsuz buluyorum.			Toplam
			Katılıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	
Aylık Gelir	0-500	Sıklık (n)	19	12	21	52
		Yüzde (%)	41,3%	38,7%	36,2%	38,5%
	501-1500	Sıklık (n)	11	1	18	30
		Yüzde (%)	23,9%	3,2%	31,0%	22,2%
	1501 üstü	Sıklık (n)	16	18	19	53
		Yüzde (%)	34,8%	58,1%	32,8%	39,3%
Toplam		Sıklık (n)	46	31	58	135
		Yüzde (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

(χ^2 :10,945 p:0,027)

Dizilerdeki ebeveyn-çocuk ilişkisini olumsuz bulma durumu incelenmiş olup, dizilerdeki ebeveyn-çocuk ilişkisini olumsuz bulma durumu ile aylık gelir durumu arasında istatistiksel

olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur($p=0,027<0.05$).

Buna göre “Dizilerdeki ebeveyn-çocuk ilişkisini olumsuz buluyorum.” ifadesine katılma oranı aylık geliri 0-500 arasında olanlar %41,3, 501-1500 arasında olanlarda %23,9, 1501 ve üstü %34,8 olarak tespit edilmiştir. Yine aynı ifadeye katılma durumuna kararsız olduğunu ifade edenlerin oranı aylık geliri 0-500 arasında olanlarda %36,2, 500-1500 arasında olanlarda %31,0, 1500 ve üstü olanlarda %32,8’dir.

Araştırmaya göre aylık geliri düşük olan bireyler dizilerdeki ebeveyn çocuk ilişkisini olumsuz bulmaktadır. Yine yüksek gelir grubunda da az da olsa dizilerdeki anne-baba çocuk ilişkilerine olumsuz bakış açısı söz konusudur. Orta gelir grubundaki gençlerin, dizilerdeki aile çocuk ilişkileri konusunda daha iyimser olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 11: Aile bireylerinin, dizi izlemeye karşı çıkması durumunun kendisine ait oda bulunma durumuna göre dağılımı

			Aile bireylerim, dizileri izlememe karşı çıkıyor.			Toplam
			Katılıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	
Kendinize ait odanız var mı?	Evet	Sıklık (n)	4	82	20	106
		Yüzde (%)	36,4%	82,8%	80,2%	78,5%
	Hayır	Sıklık (n)	7	17	5	29
		Yüzde (%)	63,6%	17,2%	20,0%	21,5%
Toplam		Sıklık (n)	11	99	25	135
		Yüzde (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

($\chi^2:12,712$ $p:0,002$)

Aile bireylerinin, dizi izlemeye karşı çıkması durumu incelenmiş olup, Aile bireylerinin, dizi izlemeye karşı durumu ile kendinize ait odanız var mı? sorusu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur($p=0,002<0.05$).

Buna göre (Aile bireylerim, dizileri izlememe karşı çıkıyor.) ifadesine katılma oranı kendine ait odası bulunan katılımcılarda %36,4 iken kendisine ait odası bulunmayan katılımcılarda %63,6 olarak tespit edilmiştir. Yine aynı ifadeye katılma durumunda kendine ait odası bulunanların %80,2’si kendine ait odası bulunmayanların %20,0’sinin kararsız olduğu tespit edilmiştir.

Ailesiyle aynı yaşam alanını paylaşan gençlerin aileleri internet platformlarındaki dizi ve filmleri izlemelerine genelde karşı çıkmaktadırlar. Çünkü çocuklarının hangi diz ve filmleri izlediklerini ya da internette fazla vakit geçirdiklerini görme imkanına sahiptirler. Kendi odası olan gençlerin ebeveynlerinin gençlerin zaman kullanımı ve eğlence tercihleri konusunda kontrolleri daha düşüktür. Bundan dolayı karşı çıkma oranlarının düşük olması da doğaldır.

Tablo 12: Dizi izlerken aile ile yeterli iletişim kuramama durumunun kendisine ait oda bulunma durumuna göre dağılımı

			Dizi izlerken ailemle yeterli iletişim kuramıyorum.			Toplam
			Katılıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	
Kendinize ait odanız var mı?	Evet	Sıklık (n)	32	54	20	106
		Yüzde (%)	65,3%	88,5%	80,0%	78,5%
	Hayır	Sıklık (n)	17	7	5	29
		Yüzde (%)	34,7%	11,5%	20,0%	21,5%
Toplam		Sıklık (n)	49	61	25	135
		Yüzde (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

(χ^2 :8,725 p:0,013)

Dizi izlerken aile ile yeterli iletişim kuramama durumu incelenmiş olup, Dizi izlerken aile ile yeterli iletişim kuramama durumu ile kendisine ait bir oda bulunma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur($p=0,013<0,05$).

Buna göre (Dizi izlerken ailemle yeterli iletişim kuramıyorum.) ifadesine katılma oranı kendine ait odası bulunan katılımcılarda %65,3 iken kendisine ait odası bulunmayan katılımcılarda %34,7 olarak tespit edilmiştir. Yine aynı ifadeye katılma durumunda kendine ait odası bulunanların %80,0'i, kendine ait odası bulunmayanların %20,0'sinin kararsız olduğu tespit edilmiştir. Zavalı ve Soydaş Dağcı'nın araştırmasında (2019), TV dizileri bakımından dizi izlerken aileyle iletişim kuramama durumu %38 oranında bulunmuştur.

Diziler, birden çok sezon ve bölümden oluştuğu için kendi odası olan gençlerin dizinin sürükleyiciliğine göre bölümleri art arda izliyor olması da muhtemeldir. Bu durumda kendi odası olanların odalarından çıkmadan uzun süre dizlerin bölümlerini izlemeleri nedeniyle bu süre zarfında aileyle iletişimlerinin azalması söz konusu olmaktadır. Bu süreçte ders çalışma, evle ilgili rutin işler gibi bazı günlük sorumlulukların da yerine getirilmiyor olması söz konusu olabilir.

Tablo 13: Dizilerin, evlilik dışı cinsel ilişkilere özendirildiğini düşünme durumunun aile aylık gelirine göre dağılımı

			Dizilerin, evlilik dışı cinsel ilişkilere özendirildiğini düşünüyorum.			Toplam
			Katılıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	
Aile Aylık Geliri	0-4999	Sıklık (n)	7	2	9	18
		Yüzde (%)	12,1%	10,0%	17,0%	13,3%
	5000-9999	Sıklık (n)	1	2	0	3
		Yüzde (%)	0,0%	10,0%	0,0%	2,2%
	10000 üstü	Sıklık (n)	51	24	39	114
		Yüzde (%)	87,9%	80,0%	83,0%	84,4%
Toplam		Sıklık (n)	67	16	31	135
		Yüzde (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

(χ^2 :10,675 p:0,030)

Dizilerin, evlilik dışı cinsel ilişkilere özendirdiğini düşünme durumu incelenmiş olup, dizilerin, evlilik dışı cinsel ilişkiye özendirdiğini düşünme durumu ile ailenin aylık gelir durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p=0,030<0.05$).

Buna göre “Dizilerin, evlilik dışı cinsel ilişkilere özendirdiğini düşünüyorum.” ifadesine katılma oranı aylık geliri 0-4999 arasında olanlar %12,1, 5000-9999 arasında olanlarda %0,0, 10000 ve üstü %87,9 olarak tespit edilmiştir. Yine aynı ifadeye katılma durumuna kararsız olduğunu ifade edenlerin oranı aylık geliri 0-4999 arasında olanlarda %17,0, 5000-9999 arasında olanlarda %0,0, 10000 ve üstü olanlarda %84,4’ dır.

Bulgulara göre, ailesinin aylık geliri 10 bin liranın üstünde olan gençlerin dizilerin evlilik dışı cinsel ilişkileri özendirdiğini belirtmektedir. Çalışmanın saha araştırmasının yapıldığı dönemde asgari ücret 5 000 TL’nin altında olup en düşük memur maaşı da 10 000 TL’nin altındadır. Dolayısıyla orta ve üst gelirli ailelerin çocuklarının daha büyük çoğunlukla bu yargıyı paylaştıklarını söylemek mümkündür.

Tablo 14: Dizilerin, toplumsal değerlerin gelecek nesillere aktarılmasını zorlaştırdığını düşünme durumunun aile aylık gelirine göre dağılımı

			Dizilerin, toplumsal değerlerin gelecek nesillere aktarılmasını zorlaştırdığını düşünüyorum.			Toplam
			Katılıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	
Aile Aylık Geliri	0-4999	Sıklık (n)	7	3	8	18
		Yüzde (%)	12,1%	10,0%	17,0%	13,3%
	5000-9999	Sıklık (n)	0	3	0	3
		Yüzde (%)	0,0%	10,0%	0,0%	2,2%
	10000 üstü	Sıklık (n)	51	24	39	114
		Yüzde (%)	87,9%	80,0%	83,0%	84,4%
Toplam		Sıklık (n)	58	30	47	135
		Yüzde (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

($\chi^2:11,465$ $p:0,022$)

Dizilerin, toplumsal değerlerin gelecek nesillere aktarılmasını zorlaştırdığını düşünme durumu incelenmiş olup, dizilerin, toplumsal değerlerin gelecek nesillere aktarılmasını zorlaştırdığını düşünme durumu ile ailenin aylık gelir durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p=0,022<0.05$).

Buna göre (Dizilerin, toplumsal değerlerin gelecek nesillere aktarılmasını zorlaştırdığını düşünüyorum.) ifadesine katılma oranı aylık geliri 0-4999 arasında olanlar %12,1, 5000-9999 arasında olanlarda %0,0, 10000 ve üstü %87,9 olarak tespit edilmiştir. Yine aynı ifadeye katılma durumuna kararsız olduğunu ifade edenlerin oranı aylık geliri 0-4999 arasında olanlarda %17,0, 5000-9999 arasında olanlarda %0,0, 10000 ve üstü olanlarda %84,4’ dır. Orta gelir grubu aile çocukları büyük oranda toplumsal değerlerin gelecek nesillere aktarılmasının dizilerde işlenen olumsuz değerler nedeniyle zorlaştığını düşünmektedir.

Tablo 15: Dizilerdeki karakterlerin davranış ve tutumlarını örnek alma durumunun aylık gelire göre dağılımı

		Dizilerdeki karakterlerin davranış ve tutumlarını örnek alıyorum.			Toplam	
		Katılıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım		
Aile Aylık Geliri	0-4999	Sıklık (n)	1	14	3	18
		Yüzde (%)	6,7%	16,9%	8,1%	13,3%
	5000-9999	Sıklık (n)	2	1	0	3
		Yüzde (%)	13,3%	1,2%	0,0%	2,2
	10000 üstü	Sıklık (n)	12	68	34	114
		Yüzde (%)	80,0%	81,9%	91,9%	84,4%
Toplam		Sıklık (n)	15	83	37	135
		Yüzde (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

(χ^2 :11,918 p:0,018)

Dizilerdeki karakterlerin davranış ve tutumlarını örnek alma durumu incelenmiş olup, dizilerdeki karakterlerin davranış ve tutumlarını örnek alma durumu ile ailenin aylık gelir durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p=0,018<0.05$). Buna göre (Dizilerdeki karakterlerin davranış ve tutumlarını örnek alıyorum.) ifadesine katılma oranı aylık geliri 0-4999 arasında olanlar %6,7, 5000-9999 arasında olanlarda %13,3, 10000 ve üstü %80,0 olarak tespit edilmiştir. Yine aynı ifadeye katılma durumuna kararsız olduğunu ifade edenlerin oranı aylık geliri 0-4999 arasında olanlarda %8,1, 5000-9999 arasında olanlarda %0,0, 10000 ve üstü olanlarda %91,9'dür.

Öte yandan Tablo 15'e göre orta ve üst gelir grubu ailelerin çocuklarının dizilerdeki karakterleri örnek alma oranı almayanlara göre 5 kat daha düşüktür. Diğer gelir gruplarında da benzer sonuçlar vardır. Dolayısıyla bütün gelir gruplarındaki gençler, dizilerdeki karakterleri örnek almamaktadırlar.

Tartışma

Araştırma bulguları aile temsili ile ilgili sosyal politika literatürü ile karşılaştırıldığında toplumsal değerlerin korunması bağlamında literatürde vurgulanan bulgularla örtüşmektedir. Reyting amaçlı ya da gençlerin ilgisini çekmeye yönelik olarak toplumun aile kurumunun değerleriyle örtüşmeyen aldatma, kaçamak, maddi çıkarlar, boşanma ve aldatmanın özendirildiği mesajlar içeren dizi ve filmlerin izleyicinin aile anlayışıyla ve toplumun değerleriyle örtüşmediği ortaya konmuştur (Pekdemir ve Yılmaz, 2022). Bu çalışmanın bulguları da aile değerleriyle örtüşmeyen dizi ve film karakterlerinin davranışlarının genelde olumsuz algılandığı ve örnek alınmadığı vurgulanmıştır. Öte yandan katılımcılar, mevcut platformlarda yer alan çoğu dizi ve filmi işlediği aile tipolojileri nedeniyle kanıksanması durumunda, aile değerlerini sonraki nesillere ulaştırmanın zorlaşacağını düşünmektedirler.

Televizyon dizileri üzerinde yapılan bir çalışmada eski dizilerin uyum, güvenlik ve yardımlaşma değerleri gibi toplumsal değerlere öncelik verdiğini; yeni dizilerin ise haz değerleri, güç ve otorite değerleri, özyönelim değerleri, başarı değerleri gibi kişisel değerleri ön plana çıkardığı ortaya konmuştur (Yurderi ve Eminağaoğlu, 2018). İnternet tabanlı dizi film platformlarında özellikle yabancı dizilerde kişisel değerler özgürlük kavramını ve bireyselleşmeyi oldukça abartarak toplumsal değerleri önemsizleştirmeye ve değersizleştirmeye yol açan senaryo ve oyunculuklar

söz konusudur. Bu çalışmada da katılımcılar toplumsal değerlerle dizilerde yer alan aile yaşantılarının örtüşmediğini ifade etmişlerdir.

Araştırma bulgularında ortaya konan ebeveyn-çocuk ilişkilerinin olumsuz değerlendirilmesi konusu, diğer bazı araştırmalarda da Yasak Elma vb. gibi maddi bağları, lüks ve şatafatlı yaşamı, aldatma, yalan söyleme temalarını ön plana çıkaran dizilerle ilgili olarak benzer şekilde olumsuz bir olgu olarak değerlendirilmektedir (Çelik, 2020).

Araştırmada ortaya konan diğer önemli bulgudan ikisi eşler arasındaki iletişimin olumsuz bulunması ve dizilerdeki yaşam tarzı ile katılımcıların büyük çoğunluğunun yaşantısının benzememesidir. Bu da Pekdemir ve Yılmaz'ın (2022) da vurguladığı gibi toplumsal ailevi değerlerle dizilerde ortaya konan davranış ve yaşam tarzlarının uyuşmadığını göstermektedir.

Liseli gençlerin izlediği popüler dizilerde aile imajı üzerine yapılan bir araştırmada (Koçak, 2022) gençler arasında en çok beğenilen, en çok izlenen en çok konuşulan popüler dizilerin nikahsız birliktelikler, aldatma ve evlilik dışı çocuk sahibi olmanın özendirilmesi, evlilik olmaksızın birlikte yaşama ve birlikte takılma kavramlarının gençlerin gündemlerine girmesi bakımından olumsuz etkide bulunduğu vurgulanmaktadır. Yine çalışmada, aldatma ve sonrasında boşanmaların dizilerin temel olay örgüsünü oluşturması bakımından boşanmayı normalleştirdikleri ve evliliği değersizleştirdikleri ortaya konmaktadır. Benzer şekilde aile içi mahremiyet kavramının olay örgüsündeki aldatma, boşanma, birlikte yaşayıp başkasıyla olma, biriyle yaşarken başkasından çocuk sahibi olma gibi skandal içinde skandallarla parçalandığı ve mahremiyet olgusunun ortadan kalktığı vurgulanmaktadır. Gençlerin en çok konuştuğu dizilerin bu problemlerle aile temsilinin daha doğrusu aileyi küçümseyen değersizleştiren birliktelik temsilinin gençlerin aile algısına zara vereceği ifade edilmektedir (Koçak, 2022: 82-98).

Koçak'ın (2022) ortaya koyduğu bulgular, bizim çalışmamızda da katılımcılar tarafından doğrulanmıştır. Eşler arasındaki iletişimin olumsuz karşılanması, ebeveyn çocuk ilişkilerinin olumsuz bulunması, dizilerdeki aile yaşantısıyla kendi aile yaşantılarının örtüşmemesi, karakterlerin örnek alınmaması gibi bulgular bunu ortaya koymaktadır.

Türk toplumunda aile sevgi ve şefkat kaynağıdır. Kadın, ailede “anne” olarak en değerli yere sahiptir. Türk milli kültürü tam olarak bir aile kültürünü esas almaktadır. Toplum devletine “baba”, vatanına “ana” sıfatını yakıştırmıştır. İnsanları hayvanlardan ayıran en önemli özellik, nikahlanarak evlenmeleri ve bu şekilde birlikte olmalarıdır. Biyolojik tatmin ve neslin devamı ailenin fonksiyonları arasındadır ancak psikolojik ve duygusal tatmin, kültürün taşıyıcılığı, çocukların sosyalleşmesi, millet hayatının ve toplumun devamlılığı aile kurumunun daha önemli diğer fonksiyonlarıdır (Göktürk ve Yılmaz, 2019: 57-64). Dizilerde aile kurumunun bu fonksiyonlarını ve özelliklerini değersizleştirmeyi amaçlayan bakış açıları sürekli olarak işlene de gençler tarafından kabul görmemektedir. Ancak bu saldırının bu şekilde artarak devam etmesi, toplumda aile değerlerinin yozlaşmasına ve aile kurumunun zayıflamasına yol açmaktadır.

İnsanın kozmik bütünlükten kopması ya da “dünyanın büyüünün çözülmesi” şeklinde adlandırılan yabancılaşma, bireyciliğin ön plana çıkarılması ve bireyin pazarda değişim değeri olup olmadığına ve bu değişim değerini pazarlayabilmesine göre değer kazanmasına yol açmaktadır (Göktürk ve Günalan, 2006). Aslında günümüz dizilerinde de bireyi ve kadını pazar değerine indirgemeye çalışan bir tüketim toplumu lanse edilmektedir. Bu durumda aile, bir arada yaşayan bireylerden oluşan tüketim birimine indirgenmektedir. Bu çalışmada gençlerin bu durumun farkında olduğu fakat bu tanımlamaya da karşı durmadıkları bulgulanmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Gençlerin, internet tabanlı dizi-film platformlarında yer alan dizilerdeki aile temsili algılarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmaya katılanlardan %34,1' erkekle, %65,9'u ise kadınlardan oluşmaktadır. Gençlerin yarıya yakını 22-25 yaş aralığında olup, 18-21 yaş arasında olanların oranı %39,3, 26-29 yaş arasında olanların oranı ise %13,3'tür. Gençlerin, yarısından fazlasının aylık geliri 4250 üstü olup, neredeyse tamamının aylık geliri 10.000 TL ve üstündedir. Araştırmaya katılan gençlerin %84,4'ü bekar, %9,9'u ise evlidir.

Gençlerin hane özelliklerine bakıldığında ise dörtte üçüne yakını aile ile yaşadığını, dörtte üçünden fazlasının kendisine ait bir odasının bulunduğu gözlenmiştir. Gençlerin hanelerinde ise çoğunlukla 4-5 kişi yaşamaktadır. Gençler, internet tabanlı dizi-film platformlarını içeriği, popülerliği ve fiyatı sebebi ile tercih etmektedir. Bunun ile birlikte bu dizi film platformlarını çoğunlukla yalnız olarak izlemektedirler. Gençlerin ailelerinin, gençlerin dizi izlemelerine karşı çıkmadığını söylemek mümkündür. Ayrıca gençler dizilerde kendi yaşantılarından izler bulma ve dizilerin insan ilişkilerini olumsuz etkileme durumlarından karasız oldukları görülmüştür. Gençlerin aile temsili algılarında önemli bir diğer bulgu ise dizilerdeki eşler arasındaki ilişkileri olumsuz bulmalarıdır. Buna ek olarak gençlerin çoğunluğu, dizilerdeki karakterlerin davranış ve tutumlarını örnek almamaktadır.

Gençleri dizilerin toplumsal değerlerin gelecek nesillere aktarılmasını zorlaştırdığını ve dizilerin gençlerin aile değerlerini olumsuz etkilediğini düşünmektedir. Ayrıca gençlere göre, diziler evlilik dışı cinsel ilişkileri özendirir. Gençlerin, aile temsili algılarına etki eden unsurlar ele alındığında medeni durum, aylık gelir, kendisine ait bir odanın bulunma durumu, ailenin aylık geliri gençlerin dizilerde yer alan aile temsili algıları üzerinde etkili olan psiko-sosyal faktörlerdir.

Ortaya konan bulgular ışığında Türk toplumunun aile değerlerine uygun, aile bağlarını güçlendirici, dizi ve filmler üretilmesi gerekmektedir. Yalan, dolandırıcılık, şiddet, istismar, vb. gibi olumsuz davranış ve tutumlardan uzak duran, bunun dışında bağımlılık, çocuk istismarı gibi fiziksel ve ruh sağlığı açısından gençleri olumsuz etkileyebilecek problemleri örneklik teşkil edecek şekilde ve özendirerek şekilde işlemekten kaçınan aile dostu dizilerin sayısının ve izlenilirliğinin artırılması gerekmektedir.

Aile dostu, aileyi güçlendirici, aile değerlerinin önemini vurgulayıcı küçük/kısa ya da uzun soluklu dizilerin ve filmlerin üretilmesi, Türk toplumunun aile değerlerinin gelecek kuşaklara iletilmesi bakımından önem taşımaktadır. Bunun dışında aileye karşı olumsuz değerler içeren, aile kavramını değersizleştirmeyi ve aile bağlarını zayıflatmayı amaçlayan ya da bu sonuca yol açan içerikler barındıran dizi ve filmler hakkında medya ve internet platform temsilcilerinin dikkatli olmasını sağlamaya yönelik bilgilendirme ve sosyal sorumluluk kampanyaları düzenlenmesi de önem taşımaktadır. Aileyle ilgili olumlu değerleri ön plana çıkaran dizi ve filmlerin yapımcıları ve yayıncıları Aile Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve sivil toplum kuruluşları tarafından ödüllendirilmesi, hem izlenilirliği artıracak hem de diğer yayıncı ve yapımcıların da benzer içerikler üretmesini sağlayacaktır.

Toplumun ve gençlerin medya okur yazarlığı konularında bilinçlendirilmesi, sosyal medya, internet ve dizi-film platformlarının kullanımı hakkında bilgilendirilmesi hem teknoloji/sosyal medya/internet bağımlılığının azaltılmasına katkıda bulunacak hem de gençlerin bu platformlardaki aile temsilleri ve toplumsal değerler konusunda duyarlı olmalarını sağlayacaktır.

Bu tarz farkındalık çalışmaları, aile temelli sosyal politikalar ve sosyal hizmetler açısından da önem taşımaktadır.

Olumsuz aile temsili konularında Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) denetimler yapmakta ve toplumun ahlaki değerleriyle bağdaşmayan yayınlar konusunda yayıncıları uyarmaktadır. RTÜK'e bu konularda çeşitli yayınlar konusunda oldukça fazla şikayet iletildiği de bilinmektedir. Toplumsal değerleri aşağılamaya yönelik yayınların şikayet edilmesi yanında izleyiciler tarafından takip edilmemesi, reytinglerini düşürecek ve bu tarz yayınların popülaritesini azaltacaktır. Yayıncılar da bu doğrultuda pozitif değerler içeren yayınlara yönelecektir. Gençlerin internet yayıncılığı konusunda farkındalıklarının artırılması bu yönde bir yönelim sağlaması bakımından değerlendirilmelidir.

Kaynakça

- Aytaç, Ahmet M. (2015). Ailenin Serencamı. Dipnot Yayınları.
- Baran, G. (2020). "Tarihsel Süreçte Aile ve Aile Kuramları." *Aile Yaşam Dinamiği*, 37–65. Ankara.
- Chamberlain-Salaun, Jennifer, Jane Mills, and Kim Usher. (2013). "Linking Symbolic Interactionism and Grounded Theory Methods in a Research Design: From Corbin and Strauss' Assumptions to Action." *SAGE Open* 3 (3). <https://doi.org/10.1177/2158244013505757>.
- Çelik, N. (2020). Televizyon Dizilerinde Aile Temsilleri: Karşılaştırmalı Bir Analiz, Uluslararası Aile Sempozyumu Aile Kurumunun Bekasına Yönelik Çağdaş Fırsatlar/Tehditler Bildiriler Kitabı/ Cilt-I (Ed. Emrah Dindi ve diğ.), 15-17 Ekim 2020, Sinop içinde s. 381-398 <https://ailesemp.sinop.edu.tr/dosyalar/Cilt1.pdf>
- Dikeçligil, F. B. (2012). Aileye Dair Kabullerin Ezber Bozumu . Muhafazakar Düşünce Dergisi, 8 (31) , 21-52 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/muhafazakar/issue/52980/701033>
- Duben, A. (1993). Geçmişte Türk Ailesi: Mitos ve 'Gerçekler' . Kadın Araştırmaları Dergisi, 0 (1) , - .Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iukad/issue/729/7872>
- Duben, A, ve Cem B. (2014). *İstanbul Haneleri Evlilik Aile Doğurganlık 1880-1940*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Durur, E. K., & Akbaba, N. (2022). Kullanım ve doyumlar yaklaşımı bağlamında internet dizi izleyicileri üzerine bir analiz. *Yeni Medya*, 2022(12), 283-301. <https://doi.org/10.55609/yenimedya.1088711>
- Erdoğan, S. ve Yazıcıoğlu, Y. (2004). SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Freud, S. (1993). *Cinsiyet Üzerine*. Say Yayınları.
- Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*. Kırmızı Yayınları. İstanbul.
- Göktürk, İ. ve Günalan, M. (2006). Modern Ve Geleneksel Değerler Arasında Yabancılaşan İnsan . Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi , 2006 (2) , 127-142 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kmusekad/issue/10226/125756>
- Göktürk, İ. & Yılmaz, M. (2018). Kahramanmaraş Şehir Kimliği Üzerine Toplumsal Yapı Çözümlemesi . Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi , 8 (2) , 19-34 . Retrieved from <http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/tr/pub/issue/41823/504728>

- Gökulu, G. (2019). Sembolik Etkileşimci Teorinin Gündelik Yaşam Sosyolojisine Katkıları . EKEV Akademi Dergisi, 0 (80), 173-190. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sosekev/issue/72143/1160996>
- Güçlü, S. (2020). “Aileye İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar.” *Değişen Toplumda Değişen Aile: Sosyolojik Tartışmalar*, 4. baskı. Siyasal Kitabevi.
- Koçak, M. F. (2022). Liseli Gençlerin İzlediği Popüler Dizilerde Aile İmajı: Sakarya Örneği, [Yüksek Lisans Tezi] Sakarya Üniversitesi, <https://acikerisim.sakarya.edu.tr/bitstream/handle/20.500.12619/100792/T10279.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden 15.09.2023 tarihinde erişildi.
- Koyuncu, A. A. (2019). “Aile Araştırmaları Metodolojisi: Yaklaşımlar ve Yöntemler.” In *Sistemik Aile Sosyolojisi*, 4. baskı. Çizgi Kitabevi.
- KPMG Türkiye ve Dijital Türkiye Platformu, (2021), Dijitalleşme Yolunda Türkiye 2021 Trendler ve rehber hedefler, <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/tr/pdf/2021/04/dijitallesme-yolunda-turkiye-raporu-2021.pdf> adresinden 15.08.2023 tarihinde erişildi.
- Macit, Y. (2020). “Türkiye’de Aile ve Kültürel Yapıda Meydana Melmesi Düşünülen Değişimlerin Yaşlanma, Yoksulluk ve Evlilik Kurumu Açısından Değerlendirilmesi.” *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 1 (3): 149–57.
- Neuman, W. L. (2016). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri*. Sedef Özge. Yayın Odası.
- Özbay, Ferhunde. (2015). *Aile, Kent ve Nüfus: Düünden Bugüne*. İletişim Yayınları
- Pekdemir, G., Yılmaz, Y. (2022). Televizyon Dizilerinde Ailenin Kültürel Temsilinin Kurgusal Dönüşümü: ‘Yasak Elma’ Dizisi Örneği, *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 7 (14): 6-25.
- Sarı, Ü. ve Türker, H. (2021). Dijital platform kullanıcılarının izleme alışkanlıklarına yönelik bir araştırma: Netflix örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 59-80.
- Serttaş, A ve Çelik D. (2020). Türk Sinemasında Aile Kurumunun Temsili Ve Dönüşümü, *Anasay 3 Aylık Hakemli Dergi*, Yıl 4, Sayı 14, 17- 42.
- Stryker, S. (1959). “Symbolic Interaction as an Approach to Family Research.” *Marriage and Family Living* 21 (2): 111. <https://doi.org/10.2307/348099>.
- Tekin, N. (2021), 2000 Sonrası Türk Sinemasında Ataerki ve Kadın Temsili, [Yüksek Lisans Tezi] Batman Üniversitesi, <https://earsiv.batman.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12402/3261/23.08.2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Toğuşoğlu, C. (2021). *Dijital Platformlar Sonrası İzleyici Alışkanlıklarının Kuşaklara Göre Değerlendirilmesi*, [Yüksek Lisans Tezi] Işık Üniversitesi, https://acikerisim.isikun.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11729/4252/Cihan_Toguslu.pdf?sequence=3&isAllowed=y
- TÜBİSAD, (2022). Türkiye’nin Dijital Dönüşüm Endeksi 2022, <https://www.tubisad.org.tr/tr/images/pdf/DDE-2022-Raporu-Final.pdf> adresinden 15.08.2023 tarihinde erişildi.
- Türkmen, G. D. (2022). Sinema Ve Aile: Toplumsallaşma Sürecinde Aile Kurumu Ve Çoğunluk Filminin İncelenmesi, *Türk Sinemasından Örneklerle Sinema Sosyolojisi* (Ed. Gizem Parlayandemir), Eğitim Yayınevi, İstanbul.
- Yavuz, S. (2020). “Türkiye’de Aile Yapısı ve Kültürü.” *Aile Sosyolojisi* (Ed. Levent Eraslan), Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 4046 içinde s. 215-252.

Yılmaz, M. ve Göktürk, İ. (2019). SOSYAL PROBLEMLER VE SOSYAL RİSK ANALİZİ Kahramanmaraş Kentsel Alanı Araştırması, İKSAD Publications, Ankara. <https://iksadyayinevi.com/wp-content/uploads/2020/03/SOSYAL-PROBLEMLER-VE-SOSYAL-R%C4%B0SK-ANAL%C4%B0Z%C4%B0.pdf> adresinden 18.09.2023 tarihinde erişildi.

Yurderi, M. M. ve Eminağaoğlu, Z. (2018). TV Dizilerindeki Değer Temsillerinin Mekânsal Kullanımlar Aracılığıyla Karşılaştırılması Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi Cilt: 11 Sayı: 57 Haziran 2018 : 1000-1008 DOI: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2018.2510>

Zavalsız, Y. S. & Soydaş Dağcı, Y. (2019). Televizyon Dizilerinin Toplum Üzerindeki Etkisi (Karabük Örneği) . Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD) , 19 (1) , 185-201 . DOI: 10.30627/cuilah.549553

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Toplumsal Politika Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir. Yazarlar etik kurul izni gerektiren çalışmalarda, izinle ilgili bilgileri (kurul adı, tarih ve sayı no) yöntem bölümünde ve ayrıca burada belirtmişlerdir.

Kurul adı: Kahramanmaraş Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Tarih: 24.11.2022

No: 2